

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.

Velja celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 14.

V Celovcu 25. julija 1872.

Novoletni dar.

(Spisal Fr. Jaroslav.)

(Konec.)

V.

Martin ni mogel spati, vso ljubo noč ni zatisnil očesa. Duša njegova je bila prenapolnjena s strahom, z miloto in z radostnim pričakovanjem. Zgodaj je vstal, ko so zvonovi še le v prvič vabili v cerkev. Ob sedmih dá ga grof S—ski poklicati. Martin vošči dobro jutro in srečno novo leto, za kar se grof priserčno zahvaljuje. Seže v tišnik ter podá Martinu lepo število novih desetakov. Martin se kar stresne, ne upa se vzeti novcev, boji se, preveč se mu zdi, ter jecljaje govori: „O, blagorodni gospod, saj bi bil eden ali dva zadosti.“

„Ne bodite tako boječi in preponižni, ljubi moj Martin Gričar, vi meni niste nič dolžni, jaz vam pa veliko. Vi ste bili mene rešili gotove pogube, toraj je moja sveta dolžnost, da sem vam hvaležen. Le vzemite, a to še ni vse, to je le za sedaj, za silo. Novoletni dar pa sam poneseš na vaš dom.“

„Gospod grof, pa toliko, to je vendar preveč, tega jaz nisem zaslužil. Saj sem z malim zadovoljen.“

„Ljubi Martin Gričar, ponižnost je lepa čednost, toda na pravem mestu in o pravem času. Gledi, ta vaša, ta naša ponižnost slovanska je kriva, da na vlastnej zemlji nismo svoji gospodarji. Menim, da se že toliko zavedate, kar sem bil sinoči izprevidel iz vaše opazke, in da tudi veste, da Slovani smo si bratje, pa vendar tujci med seboj, in preponižni služabniki svojih zatiralcev. Jaz sem Poljak, vi ste Slovenec, ali midva nisva tujca, nego brata po kervi. Mi smo včasih bili samostalni, poljska kraljevina je jako lepo cvela, ali preveliki prepad med plemstvom in seljaštvom nas je stermoglavil v pogin, oholost plemeniška je pogubila kraljevino poljsko. Sedaj smo razcepljeni v tri cepove, en cep žre Prus, ki bode najpopred pogoltnil ga. Nesreča, da je naše slovansko prosto ljudstvo zbog različnih vzrokov izgubilo svojo samodoločnost, da se niti ne upa misliti zase, nego se preponižno klanja do tal vsakemu, kdor si bodi, če le zareži nad njim. Oh ta jarem je ožulil ga do debelih kosti, ta jarem je spremenil ga v pohlevnega, tihoterpečega — roba. Gledi, to je storila — peta tujčeva!“

Martin se skoro plaho ozira, kakor bi se ne čutil varnega, kakor da bi že par žandarjev stalo za njim.

„O Martin Gričar, vém, plahota vas obhaja. Ne zamerite, da vam odkrito povem: kakoršni ste vi sami

zase, prepohlevni, prepokorni, preponižni, da se ne upate vzeti celo tega, kar vam s hvaležnim srcem kot vaš dolžnik ponujam, ravno takošen je ves vaš narod slovenski. Če še tega ne upate se poprijeti, kar se vam tako rekoč zaničujevaje verže od zatiralčeve mize, češ, da ne bi preveč civilili, kako hočete kadaj dokopati se do svojih pravic, ki vam grejo po božje in človeške pravici?“

„Gospod grof!“ seže Martin v besedo, „enkrat sem zavpil „živijo Slovenci“, in malo je že manjkalo, da me policaji niso tirali na rotovž, kjer se zastoj večerja in spi. Komaj sem jim jo odnesel.“

„Nu, pogledi, celo za take nedolžnosti vas lové. O sramota, da nemčurska mergolazen gospoduje v deželi. — Vzemite, vzemite to malenkost, te desetake, in bodite samostojen mož, ne dete. Kedor se sam zaverže, ni vreden spoštovanja.“

„Bog vam stotero poverni, gospod grof, jaz ne vem družega!“

Pojdite še kaj nakupit, da ponesete domu ženi in hčeri. Pridite nazaj, in potem pojdeva skupaj vošit srečno novo leto.“

IV.

Napočil je lep jasen novoleten dan. Visoki snežniki so jasni in čisti, kot da bi dež ravnokar izpral jih, veter posušil, solnce pa poljubilo. Martin in grof L—ski v živem razgovoru prideta do križa. Martin stermeč zapazi svoje dete v plašč zavito na podnožju križa, in kakor bi bilo mrtvo. Bolestno vskrikuje: „Oh Marica!“ skloni se k njej, in jo prime z obema rokama. „Marica, Marica, kaj pa delaš tukaj?“

Dekle izpregleda, in kakor človek, ki se izbudi iz globokega spanja, vnovič zamiži, tako je tudi ona vnovič zaperla oči in pala očetu v naročje.

„Marica!“ kliče oče, „kako da si sem zašla, kaj je to?“

„Mati,“ izpregovori Marica, zavedši se, „mati so mi bili velevali iti vam nasproti, ker vas ni bilo toliko časa domú. Skerbelo naju je. Ob poludvanajstih sem šla z doma. Čakala in klicala sem vas tu pa tam, a ni vas bilo od nikoder. Vsa utrujena od brodenja po snegu in od klicanja sem se tu-le pod križ vsedla, da bi se malo spočila, ter vas počakala. Gledite no, sem pa zaspala; oh kako lepo se mi je sanjalo!“

„Saj bi bila lahko zmerznila, uboga stvar,“ svarilno oponese Martin. „Prav sam križani Kristus je te čuval. Bog bodi zahvaljen!“

„Če se le ni prehladila,“ oglašila se grof S—ski. Marica se ozre in vгледа imenitnega, krasno oblečenega gospoda. Sramuje se očinega plašča.

Grof je opazil deklečino zadrego, namuzal se ter dejal zadovoljno: „Marica, nič se ne sramuj očinega plašča, on te je vendar le grel, ko si ležala na mrazu. Jaz ljudi ne sodim vselej po obleki, tudi pod slabo, obnošeno odejo pogostokrat bije najplemenitejše srce.“

„Marica, ta blagorodni gospod so naš dobrotnik. Ti ne veš, koliko denarja so mi dali, sedaj grejo pa še k nam domu pogledat.“

„Malenkost, nič drugo. Hitro pojdimo, bojim se za Marico, da ne bi zbolela.“ —

„Mati, mati! Marta!“ to so bile perve besede, kedar so stopili v hišo. Marta napol odpré oči. Spala je bila.

Vnovič Marica zakliče: „Mati, ali ne vidite, oče so prišli!“

Marta do celega izpregleda. Čuti da jej je odleglo, dobrodejno spanje jo je bilo pokrepilo. Solza radosti se jej vlije po licu. Marica se skloni k materi in pritisne svoje živorudeče lice k njenim ustnicam, oče se hvaležen ozira na podobo križanega v kotu, grof pak se na tihem raduje osrečene blage rodbine. Ali spomin preteklih let, ko je tudi on še užival rajsko srečo na zemlji, zatre mu s črno meglo visoko plemenito čelo, in otožen skloni glavo.

„O kako izdatno se je zboljšalo mi, kar vstala bi“, spregovori mati, ter se z roko oklene svoje hčere. Marica, saj si vendar le ugani, da nam hoče dobrotni Bog dati veselejše, srečnejše novo leto. Čast bodi Bogu!“

„Žena, Marta, gleda, ta blagorodni gospod so oni grof, o katerem sem že večkrat pripovedoval. O kako so dobri, zahvalite se jim! Zopet so me obdarili. Sedaj bomo pa že izhajali. Saj sem rekel, da Bog vé za nas, da nam bode pomogel, da ne bode nas zapustil, ako le mi njega ne zapustimo.“

„Bog poverni, Bog poverni! zahvaljuje se bolnica in hvaležna vpre svoje oči v neznanca.“

Grof S—ski sede na klop za mizo, izvleče iz žepa lično krabico, ter jo postavi sredi mize. „Tu je novoletni dar, dota Marice, ne prevelika pa tudi ne premajhena. Nobena nevesta pri vas, menim, nima več.“

Marica, ki je bila med tem odložila očin plašč ter se zunaj v veži hitro malo očedila, je zarudela preko ušes, obernila se v kot ter z obema rokama zakrila obraz. Veselje in deviška sramožljivost ob enem je prehajala jo.

„Sedaj sem upokojen,“ nadaljuje grof, „serčna želja se mi je spolnila. Storil sem svojo dolžnost, ter ob enem pripomogel obožanej rodbini svojega rešitelja. Poslušajte, kako sem prišel vam na sled. Prehodil sem mnogo sveta, najraje sem potoval po slovanskih zemljah, koder prebivajo moji kervni bratje. Spomladi sem bil došel tudi na slovensko. Po naključji sem vas, ljubi moj rešitelj Martin, bil zagledal nekega večera pozno na jesen iti iz mesta. Obraz vaš se mi je znan dozdeval, a nisem mogel koj domisliti se, kje sva se bila videla. Mahoma pa se mi je premišljevaajočemu posvetilo v glavi, pri Novari sem vskliknil, in urno sem jel stopati za vami opazovaje kam pojdete. Stopal sem za vami blizo vaše hiše, in sodeč po tem, ker ste noter šli, da je to vaš dom, sem se vernil v mesto z namenom, da nemudoma poizvem, kdo ste, ali ste Martin Gričar ali ne. Posrečilo se mi je, da sem izvedel vse, ter se do cela prepričal, da sem našel svojega rešitelja. Za danes sem se bil namenil z novoletnim voščilom in darom priti k vam. A sinoči sem vas nenadoma srečal, ter opazil na vašem obrazu, da vas skerb mori, ali pa da ste bolehnili. Obernil sem se in sto-

paje za vami opazoval vas ves čas, da sem nagovoril vas, ter navlašč poprašal, ali bi hoteli kazat iti N—jev dom. Tako smo se sšli.“

„Kaj prav je to, da smo se sšli,“ omeni Martin.

„Tam na steni vidim obraz vašega prvega pesnika Valentina Vodnika, in pod obrazom visi svetinja tabor-ska. Lepo je to, da spoštujete svoje narodne buditelje. Z veseljem sem se prepričal, odkar bivam na Slovenskem, da se začenja niže ljudstvo jako jako zavedati, a z bridko žalostjo sem tudi opazil, kako to ljudstvo v siromaštvo leze, kmetije in posestva se dan na dan prodajajo, mnoge pridejo tujcem v roke, domačini pa grejo hlapčevat. Tim potom se dežela trebi domačih rodbin, in na njih seliš-kih se vgnjezduje ošabni, kruti tujec. Tujec terži po vaši zemlji, kupiči si lepe dobičke, narod pak malomarno gleda v prihodnost. Povsodi po deželi so postavljene pi-javice, ki serkajo kri, premoženje narodovo. Uboga Do-lenjska! tvoje tersje si tujec lasti, tvoje vince tujec pe-čati, ne moreš in ne smeš prodati ga, preden ne zado-stiš njegovej lakomnosti. In kaj ti ostane naposled? Nič, nič, čisto nič. Prazna posoda, prazen žep, dolg na štibre, dolg na tersju, — in tiha kletvica. To dela peta tujčeva!“

„Martin, želim, da za en del Maričine dote kupiš kako večje posestvo, da rešiš en kosec domače zemlje. Pridno jo obdelujete, hleb z domačega polja najbolje diši. O nikari ne zametajte ga! Pa čemu bi jaz podučeval vas, poslušajte svoje voditelje. Bog daj, da bi hodili po pr-avem potu! Bog vas čuvaj gadnih izdajalcev!“ —

„Vem, da bi radi izvedeli tudi kake čertice iz mo-jega življenja. Prebolejši rano, ki sem dobil jo pri No-vari, živel sem domá na Poljskem v prijetnem dvoru svojih dedov. Hrepeneč po rodbinskem življenju poiskal sem si dobre ženice v Rusko-poljskeji. Berzo je preteklo mi nekaj let v domačej zadovoljnosti, kar vam uno leto nastane upor v Poljskeji. Oče moje žene in sin njegov sta bila kolovodja v svojej okolici. Svaril sem ju, priza-deval se na vso moč odverniti ju od pogubilne navduše-nosti, a dosegel nisem nič. Oče je poginil v lesovih polj-skih, poginil je od terpljenja in nezgod pa od starosti, sina pak je prederla sovražna kroglja. Moja žena je tu-govala in jokala zbog te nesreče in zgube, ni se dala utolažiti. Kmalu je odšla tjekaj, od koder se nihče ne vrača. Imel sem edino hčer, živ obraz njene matere, tudi njó je že objela bela žena. Zapustil sem dvor svojih de-dov, s kervavečim srcem sem hodil po svetu, čas celí serčne rane, zacelil je jih tudi meni, čeravno ne do cela. Svoje premoženje obračam v dobrodelne naprave, želeč koristiti svojim zatiranim rojakom. Iznebil sem se krivih presodkov svojih rojakov, jaz ne ljubim enostranski, ne lju-bim izključivo samo Poljske, jaz ljubim vso slovansko domovino, ves slovanski narod, ter terdim, da le v edi-nosti našej je shranjena naša prihodna moč. Kruti so-vragi prežé od vseh strani na nas. Griva pruskim gri-varjem se košati. Razbivši moč in razlomivši silo Fran-cozke, se skrivaj pripravljajo na nov naval, da bi poderli in zadušili ruskega medveda, ali vsaj z uzdo oberzdali ga. Boj, krut boj se bode bil med germanstvom in slo-vanstvom. Kedaj? kedo vé? Jaz sem za gotovo name-njen na Rusko k svojim bratom. Stopiti hočem v službo belega cara, vojevati hočem proti našim zatiralcem, kedar trombe glas zapoje po ruskeji carevini.“

Vznešena postava grofova je bila divno preobražena, oči so se mu iskriale, visoko čelo pak je od nevolje in serda se nagubalo mu v temne, debele gube.

Tišina je nastala v hiši, naposled zopet grof sprego-vori in pravi: „Nu Marica, sprejmi novoletno darilo,

srečna ga uživaj na domačej zemlji. Saj veš, povsodi je dobro, a doma je najbolje. — Z Bogom Martin, z Bogom mati, z Bogom tudi ti Marica, preden odidem iz Ljubljane, bomo se že še kedaj videli!“

Ko je grof vsem po versti v roke segel, je s serčnim veseljem zapustil osrečeno rodbino.

* * *

Preteklo je nekaj mesecev po novem letu. Lepi eve-teči, vonjeviti majnik krasi zemljo slovensko. V nekeje vaškeje gostilnici preklinja tuj gospod človek, kot stekla zver se dere nad plahim kerčmarjem, ki mu ne more z nobeno stvarjo ustreči, kerčmarica, hčere in dekle pa so kar pobegnile z doma, ker je bil tujec kosmatinec jed in posodo za duri vergel, ter kričal, da slovenski hudič še kuharnice ne zna v roke vzeti.

Kaj je tujcu v vaškeje kerčmi? Hotel je bil prav po ceni dobiti obširno posestvo, da bi kot žejna pijavica mogel piti kri, — premoženje slovenskega kmeta. Ali Martin Gričar mu je podelil ves naklep. In to je vjezilo ga, a vzlasti ker je Martin Gričar po doveršenej dražbi na glas izrekel okrog stoječim možem: „Hvalo Bogu! rešil sem kosce domače, slovenske zemlje. Ne bode je nemčur pogoltnil.“

Velik smeh in krohot je navstal med možmi režaje se v tujca ozirajočimi, ki je od togote brado si pulil, z novci po žepu rožljaj, ter psoval slovenske kmete s tepci in z berači.

Slovenski posestniki! deržite svoja posestva, deržite jih do skrajne sile. Vi pak slovenski premožniki, rešujte kosce domače zemlje, da tujcem ne pridejo v roke!

0 basni.

(Spisal **.)

1. Pomen, imé in izvir basni.

Basen je eden najlepših umotvorov didaktične ali pripovedno-naučne poezije, katere namen ni le poučevati, temoč, kakor umetnije sploh povzdigovati in blaziti sercé in oživljati domišljijo. Kratka in priprosta povest, v kateri stvari, ki same ob sebi ne znajo misliti in govoriti, misleče govore in delajo, da nam kaže kakravnai nauk ali nam stavi pred oči kako pravilo iz vsakdanjega življenja, se imenuje basen. Beseda basen sama na sebi pomenja tó, kar v latinskem fabula (id, quod fatur), namreč to, kar se basnuje ali pripoveduje. Basen je ono seme, ki požene lepo kal prosvete v neizobraženem narodu, ker v njej vidi človek, kak je in kakov bi moral biti. Basen je tako rekoč zrcalo, v katerem vidi posamezni človek kakor ves narod samega sebe ter vse svoje slabosti in napake, kar pa mu ravno pomore, da se jih lahko omije. Tudi je eden najstarejših pesniških umotvorov, ker najde se že pri narodih prvih časov.

Navadno se basen imenuje ezopova, pa ne kakor bi jo bil iznašel Ezop; nahaja se že mnogo prej na Jutrovem, in celo pri Gerkih pred Ezopom, pri Heziodu, Archilochu, Stezichoru; ampak le, ker je bil Ezop, ki je svoje basni pri nekaterih resničnih povodih in prigodkih, najberž le ustmeno pripovedoval, v klasični stari dóbi izgled vsem basnikom.

Izvir basni se ne more nikakor pripisovati enemu narodu, še manj pa enemu posameznemu pesniku. Basen je perva, otročja moralno izobraževalna poezija vsega človeštva, ker najdemo jo pri vseh le nekaj omikanih narodih, takó pri Indih, Perzih i. d. in povsodi, kjer se je oživljal pesniški duh in izbujal um zavedajoč se npravnosti.

2. Kakov naj bo nauk basni.

Vsaka basen mora imeti dve reči: nauk in dogodek ali dejanje, v katerem se nauk pojasnuje. Nauk je tedaj snov, katero pesnik rabi in glavni namen basni; za-tó je tudi basen naučna pesem. Dogodek ali dejanje je obleka, v kateri se nauk jasno pred oči stavi, in ravno ta obleka stori, da je basen pesem. Človek naj se v estetično-doveršeni obleki vidi samega sebe, vse svoje pomankljivosti in napake, za-tó naj bo obleka v basni taka, da gleda v načertanem značaji svojo podobo. Obleka v basni naj le zakriva človeka s krilom pesništva, da-si je v resnici sam, ki tako misli in dela (mutato nomine de te fabula narratur). Da je pa basen pesem, mora določevati estetičen občutek, kateri je različen. Lehko je ta veličasten, visok ali šaljiv, smešen, lahko je resen ali priprost, satiričen itd. Da bo ves vpliv na človeškega duha tak, kakor se namerjava, si bo pesnik tudi izvolil potrebne estetične povode.

Nauk basni mora zapopasti resnico, katera sama brezi vsega dokazka in dolzega premišljevanja pred oči stopi. Moralne ali npravne resnice so najpripravnejše, ker one v obče veljajo in se najlagljeje predstavljajo; k temu pa tudi lahko služi kaka resnica ali pravilo iz vsakdanjega življenja za poseben položaj človeškega življenja. Nauk le ne sme biti prenavaden, ali vsakdanji. Pomenljivši in lepši ko je nauk, zanimivša je basen. Ali gola izpoznana resnica ne pristuje basni. Pogosto pa nam nauk tudi odpre pogled v svetno uredbo, katera se tako dobro kaže v živalskem in rastlinskem stvarjenji kakor v človeškem življenji. Nauk ima lahko svoje mesto v začetku ali na konci basni; boljše je zadnje, ker se doseže s tem večja pazljivost; včasih ga tudi kar naravnost kaka delajoča oseba izgovarja; ali pa lahko čisto izostane, ako je tudi, misliti nenavajenemu, bralcu od sebe jasen in razumljiv.

3. Kakova naj bo obleka basni.

Obleka basni iz natornega življenja vzeta, katera nauk predstavlja, je izmišljen dogodek, v širjem pomenu besede, iz živoče ali neživoče prirode, kateri basnik dá človeški misliti in delati, da se človek v onej obleki samega sebe izpozna. Temu dogodku pa mora pesnik podeliti posameznost ali individualnost in resničnost; ker ko bi dogodek predstavljal le mogoč, bi bil ta le primer ali prilika. S tem da je dogodek dejansk ali istin, se tudi toliko bolj prepriča o učni resnici.

4. Delajoče osebe v basni.

Bitja, ki se jemljó iz naravnega življenja, pa morajo vsikdar kaj človeku podobnega imeti; za-tó je basniku najboljše in najpripravnejše živalstvo; ker óno se že po svojem naravnem nagonu bliža človeku, in se v njem nahajajo tudi vse človeške lastnosti. Ako se govori o levu, takoj vemo, da pomenja pogum, o lisici, da predstavlja zvijačnost, o volku, da predočuje lakomnost, o zajci, da zastopa plašljivost itd. Ko bi pesnik človeške

osebe v basni predstavljal, nemogoče bi mu bilo tako natanko vsak značaj narisati, med tem ko so značaji in razmere v živalskem življenju največ že določeni in znani, in ker so ti nespremenljivi in vedno isti; priroda se ne preminja. Vsak človek dela v vsaki okolnosti drugače; ni tako pri brezumnih stvareh, volk je kakor vsi volkovi, lisica kakor vse lisice, oreh kakor vsi orehi. Najrajše vendar se jemljó v basen najbolj znane živali in sicer za-to, ker ni treba drugzega ko ime povedati, da je narisana ves značaj. Tudi se človek, kateremu naj basen neposredne izpoznanje razširja, nepristransk ohrani s tem, da ne vidi v basni njemu enakih delajočih bitij. Ker dejanja in terpljenja teh nižih stvari ne delimo in sočutimo tako živo, da bi odvrčali svojo pozornost od nauka, ki ga daje basen. Konečno daje živalstvo pesniku živejše, natančneje in ostrejšje načertane podobe ali slike, katere se dajo manj zmešati in napačno razumeti. Živali pa morajo v basni po svojem naravnem in umetniškem nagonu, po svojem živetju, tedaj kakor živali delati, in človeškemu krogu le toliko približati se, da samega sebe se človek v njih izpozna.

Razen živalstva pa sme basnik vzeti delajoče osebe iz rastlinstva, in tudi neživoče stvari se dajo v to porabiti, kjer predstavljajo kaj človeškega n. pr. „prepirajoči trepetliki“, Cegnarjeva, „cena“, Vilharjeva itd. Krog basni sploh tako daleč to- in onstran živalstva sega, kakor si upa pesnik nauk, ki ga ima v mislih, živo predočevati. Tudi alegorična bitja lahko pod tem pogojem v basni nastopijo.

5. Lastnosti basni.

Kar se od vsake basni tirja je tedaj: 1. Resnica, med dogodkom in nasprotnim dogodkom mora biti podobnost ali analogija; 2. prirodnost, načertani dogodek mora ne le sam s seboj vjemati se, ampak tudi z značajem stvari, katere v basni govoré in delajo; 3. razumljivost, ne le dogodek mora biti jasen, tudi misel in pomen basni naj se bralcu, ki ne premišlja, jasno in razumljivo kaže; 4. dostojnost, ker naj dogodek nauk iz npravnega življenja predstavlja, za-to ne smé biti preprost in nizek; 5. priprostost, ko bi pesnik prenatanko pripovedoval, bi zadobila izmišljena situacija posebno pomembo; tako neha sama obleka biti, pozornost se obrača le na dogodek ali dejanje kakor je, in nauk otemni, ki mora vsikdar jasen in zapopadljiv biti.

6. Razdelitev in oblika basni.

Basni so proste ali zložene. Prosta basen se zove ona, v kateri izmišljena pripoved samo kako splošno resnico predstavlja; zložena pa je basen, ako se v njej ta resnica poterjuje in dokazuje na kakem drugem resničnem dogodku. Oblika basni je navadno epična, to je, pripovedovalna, more pa tudi biti dramatična, kar se vendar redkejše nahaja; nje misel je kmalu resna, kmalu šaljiva, ali satirična. Pri zadnjem se je pesniku posebno varovati, da je epigramatično ne oberne; ker tako izgubi basen svoje bistvo, in pesem postane napis ali epigram, ali šaljev izmislek. Basen more biti prozaična, to je, v nevezani besedi, ali metrična, to je, v vezani besedi; ako je metrična, rabijo se neenako dolgi stihi, ali navadno peterostopni jambi ali čveterostopni troheji, ki se vjemljejo; sploh kakor je primerno merilo.

7. Kako se basen iznajde.

Basen iznajdemo, če premišljujemo kako moralno ali npravno resnico, kateri poiščemo poseben dogodek, ki ono

v svoji pripovedi natanko predstavlja; ali če premišljujemo poseben dogodek, v katerem se pojasnuje kaka resnica, in ta je tudi najstarejša in bolj pesniška oblika basni. Slednjič se tudi lahko znana basen kakoga pisatelja premeni, ako se pripoved basni prej preterga, kakor se konča; ali se še nadaljuje; ali če se posamezne okolnosti v njej premene; ali če se najvažnija okolnost vzame iz nje in vstvari nova basen.

Iz vsega se razvidi, kako zeló je basniku treba skerbno in premišljevalje opazovati prirodo in z ljubeznijo in veseljem muditi se pri razmerah njenih stvarstev k višemu, po notranji svobodi se gibajočemu človeškemu življenju, da zamore vse to jasno predstavljati.

8. O slovenski basni.

Ako se tudi Slovenci še ne moremo ponášati z veliko literaturo, vendar imamo že nekaj lepih in celo izvrstnih literarnih izdelkov v poeziji kakor v prozi. Kaj bi pa tudi pomagalo, ko bi se spravilo vse na noge in jelo pisariti, da bi imeli kmalu goré nakupičenih bukev in pisem, ali vse brezi vrednosti, vse prazne v pravem pomenu, kakor se je včasih godilo in se še godi pri Francozih, Nemcih i. d. Non multum, sed multa! tega se modro deržimo, in dobro bo za nas.

Kakor so pričele zeleneti in cveteti razne veje in vejice pesništva, tako je pognala tudi basen. Že prvi naš pesnik in verli buditelj Vodnik je začel basni spisovati, dobro vedó, da so te narodu jako priljubljene in veliko pomorejo do prosvete. Kedo ne pozna njegove: „Srake in mlade“, v kateri je tako lepo nauk, obleko in obliko združil. Enako lepe so „Kos in brezen“, „Nemški in kranjski konj“ in „Pravljica o petelinčkih“, v vseh je beseda gladka in blagoglasna, oblika priprosta, jasna in razumljiva. Pot, ki jo je Vodnik odperl, nastopili so pozneje nekateri za njim. Najlepše basni v novjšem časi je spisal Vilhar in tudi lepo število. Razen nekaterih malenkosti so večidel vse prav gladkotekoče in razumljive. Izvrstne so tudi Cegnarjeve, katerim se ne more očitati kakor, da jih je premalo. Najdejo se drugih pisateljev še sem ter tja posamezne, vendar ne mnogo. Le škoda, da možje, ki imajo v sebi moč stvariti, tako kmalu umolknejo kakor slavec, ki nam spomladi komaj dober mesec serce razveseljuje s svojimi sladkimi melodijami. Ne pisarjev in šušmarjev, modrih verlih mož nam je treba.

Denašnji časi pa so zopet žalostni, nikdo se ne zmeni za basen, — kakor še za marsikaj drugzega ne — ki je vendar pripravno, kratkočasno in podučevalno berilo mladini in odrastlim. Kmalu bi bilo skoraj drugzega Vodnika treba, da bi budil k novemu literarnemu življenju, ker povsodi, kjer se že pokaže blago delovanje in napredek, kmalu zopet vse potihne. Kedo vé zakaj? — Nikakor pa nisem jaz namerjeval s tem postaviti nova pravila, kako naj se basni pišejo, marveč so te vselejveljavne postavbe umetnosti lastne, po katerih se ima vsak ravnati, ki hoče v tem oziru kaj doveršenega vstvariti.

Da se dajo ravno v slovenskem jeziku prav lepe basni pisati, pričajo vse do sedaj spisane, in v dokaz hočem bralcem nekaj novih poskušanj podati.

Basni.

(Spisal **.*)

O volku.

I.

Ovco vkradel je iz hleva
Volk požrešni kmetu bil,
Tretjega z njo čakal dneva
In nazaj jo pridrevil.

Prevariti kmet se dal je,
Da hinavcu je verjél;
Zvestega pesa pognal je,
Varuha volká si vzel.

„Ovco to sem našel v hosti,“
Kmetu zvit lažnjivec dé,
„Varuh čed ne čuje dosti,
Ker živali se gubé.

Pervi teden zvesto dela
In pastir ga rad imá,
Hvala mu je koj donela,
Da pesa presega dva.

Kaj zaspanca še terpite,
Ki vam kropa vreden ni;
Z doma rajši ga spodite,
Naj drugjé, če hoče, spí.

Drugi teden spet prižene
In s pastirjem v log dospè,
Pa ko blisek iz zelene
Šume roj volkov privrè.

V službo pa se jaz postavim,
Saj ne vživam več mesá;
Vso požrešno zver podavam,
Ki lotí se kdaj ovčá.

Ovce urno so pobrali,
Z njimi v hosto vsi tekó;
Varuh sam je sred druhalí,
Komu čudno zdi se tó!

In ko svojega jaz brata
V škodi vaši kdaj dobím,
K hiši ga pripeljem tata,
Po dolžnosti vse storím.“

Kmetič pa mi sam je pravil,
Da zmenili so se prej;
Zraven mi je še pristavil:
Komu upaš, vsigdar glej!

II.

Na grič se volk je vstavil,
Zatulil je strašno;
Ko da bi nekaj davil,
Grizljal na tleh drevó.

Med tem volkov pa truma
V dolino se spustí,
Pastirjev vsak iz uma
Skrivaje se molčí.

Pastirji so v dolini
Zavpili na ves glas,
Da volk je na stermini,
Da hoče priti v vas.

Volcjé z ovčami tekli
V goščavo so nazaj,
In kmetje se opekli,
Šel volk je v drugi kraj.

Gorjače so pobrali,
Šli kmetje nad volká;
Pastirji so ostali
Takó samí domá.

Zastonj so se kesali,
Da šli so nad volká;
Naj sto jih je, dejali,
Ostanemo domá.

Po gozdu kmete vodil
Volk daleč je za nos,
In po goščavah brodil,
Kjer mu nikdó ni kos.

Med tem ko človek pazi,
Da vniči zlo enó,
Pa v drugih sto zagazi,
Ki za enim gredó.

III.

Sultana pa nekedaj
Daleč v gozdu volk dobí,
Vpraša ga kakó, pokaj,
Da od doma se spustí.

Ko prišla sta že do mej,
Volk tovarišu pa dé:
„Kaj o meni pač, povej,
Sultan, pravijo ljudé?“

In beseda drugo dá;
Pes prijazen z njim je bil,
Ker je vedel, kaj volk zná,
Družbo koj je z njim delil.

Pes veruje, da zarés
Volk resnico rad bi znal.
Kakor tudi iz očés
Radovednost mu je bral.

„Pravijo,“ pes govori,
„Da prekanjen tat si zvit,
Dobro, da te kdo vstrelí,
Ker nikoli nisi sit.“

Šel mermraje v gozd je spet:
„Kar si pravil, vém, je res,
Ali kaj! resnici svet
Ne nagiblje več ušes.“

* * *

Jezzen zgrabi volk pesá,
Ki izusti komaj tó;
Verže ga terdó ob tlá
In razterga mu glavó.

Kdor resnico govori,
Pazi kdaj, pred kom jo smé;
Rajši tudi naj molčí,
Ko z besedo gré v gorjé.

Pravljica o klobuci.

Zeló žalostna resnica vsem klobukom in njih prijateljem.

(Humoreska. Češki spisal Vítězslav Hálek, poslovenil Podgoričan.)

(Dalje.)

III.

„Čemu bi se človek spominjal krasne doživelnosti, ker je ni več nazaj! Klobuk, če ga pahnó raz stol njegove sreče, vse svoje dni se ne verne več na svojo goniglavo stopinjo. Z osodo se ne more noben klobuk pretepati; kar osoda ukrene vsled svoje terme, to mora klobuk terpeti, a da bi tudi kaj še tako neusmiljenega počenjali z njim, klobuk mora molčati.

„Moja poprejšnja imenitnost je počivala v grobu. Služnik ni čakal, kedaj mi postreže, kedaj me pokertači. Živemu kerstu ni bilo nič mar do mene. Tudi klobučnice nisem imel več, da bi bil po noči položil va-njo svojo omedlelo glavo. Zanimarjali so me — kakor kakega pseta; pa saj je še pes užival bolj postrežbo od mene. Po noči sem moral stati na mizi poleg svetilnice. Če je na-me pala zdaj pa zdaj kaplja olja, nisem smel oglasiti se, če pa sem zinil kaj, nihče me ni slišal. Učenjak — ta je je bil nekov profesor — zanemaril me je do cela. Kedaj pa kedaj, a malo kedaj — sedela sva skupaj zvečer doma in zaupno razgovarjala se; opomnil sem ga časi, da bi boljše moral skrbeti za-me, a učenjak mi je vsak pot kratko presekaval opomin, da je njemu klobuk do cela kaj postranskega, — bitnost, da je njemu glava. Ali, ljubi moj svet — kakova je bila njegova glava! Rad bi jo bil nežno ljubil, pa nisem nikakor mogel rad imeti je. Lasje so na njej cveli, žalostno cveli tako, kakor les cvete jeseni; od čela do temna je imela liso, kakor kako derso, a kader sem se je sè svojim mladostnim ognjem oklenil: dihal je mraz va-me, da so mi oterpneli vsi udje. Kolikor je bilo še las na glavi, vsi so bili razmeršeni, razcukani, kakor je razpihano jesensko listje, ki ga veter raznaša. Tudi vonjala ni ta glava, da je še tista vonjava, ki sem jo bil privaroval si od svojega srečnega življenja, izkadila se iz mene. In za to glavo je dejal, da mora skrbeti boljše, nego za mé! Ta mu je bila bistvo, jaz pa sem bil le za silo, skoro nepotreben!

„Nič ni pomagalo, ker sem se opiral na to, da sem mogočen duh; niso mi verovali, — zasmeh, ta je bil odgovor. Imel sem sicer pismo, da sem vzvišenega rodú, moj oče — da je tovarnik Surovi — ali to spricalo je bilo pismo slepim očem.

„Učenjak se nikoli ni zmenil niti za dež, niti za veter. Nikakoršen dežnik me noben pot ni prejel pod streho, o vožnji pa se mi še senjati ni smelo. Često sem

prišel domu ves premočen in omočen od same vode: udje so se mi tresli od mraza, zobje so klepetali — ali kaj! V kot me je učenjak postavil vselej, zato da mu ne bi bil zmolič popirja na mizi. Pes je imel še malo ljubezni do mene: često je prišel in povohal me. Zdaj pa zdaj sem svojemu gospodu potožil svojo osodo — kamen bi bila omečila moja tožba, profesorju pa ni prav nič segla v serce. Naposled pa tudi psu moje žalovanje ni bilo več po vseči — zarenčal je najraje vselej in pobral se od mene. Godilo se mi je hujše, nego kralju Learu na pustini.

„Profesor je imel gospo; ta je tudi nosila klobuke — ženskega oglavja. Vsak njen klobuk posebé je imel klobučnico, jaz pa sem bezivspesno cvilil po njej. O nekej priliki, ko je gospa profesorica devala v klobučnico klobuk, pogledal me je tisti njenih klobukov tako hrepeneče, da bi skoro bil jok posilil me. Na očéh sem mu bral, kako bi bil zadovoljen, ko bi jaz bival pri njem v klobučnici, a jaz, da bi bil gospi profesorici pokazal, da sem do cela njenega klobuka misli, šel sem, sél na klobučnico. Ali gorje, kako sem se bil opekel s to smelostjo! Gospa profesorica me je zagnala ob tla, da sem se terkolil in sterkolil v svoj navadni kot. Naposled me gospod profesor ni smel tudi na mizo več postavljati. „Saj je uže brezi njega dosti koderčije na mizi,“ — dejala je gospa profesorica, gospod profesor pa ni smel ni ziniti, sicer bi reva bila njegova glav; do glave pa mu je bilo več, nego do mene. O nekej priliki zopet je prav pošteno razodel, da brezi mene lahko živi, brezi glave pa ne; in res je bil nekega dne zabil na me doma, ko je šel v učilnico. To pa je vendar bilo razserdilo ga: ko je bil prišel domu, zarežal je: „„V učilnico sem bil šel brez klobuka, nazaj sem prišel pa brezi glave.““ — Po teh njegovih besedah se mi je nekoliko zboljšalo življenje. Postavljal me je zopet na mizo, zato da ni zabil me, kader je šel v učilnico; — da, rekel je svojej soprozi, da ga mora vselej spomniti: „„Ne zabi klobuka!“““

„„Oj, moja glava!““ — viknil je gospod profesor, in jaz sem bil naposled vesel, zato ker je znal, da ta njegova glava ni do cela pristna mi.

„Ali kaj sem — revež izkusil, ko sem gospodu profesorju na glavi bil prišel na ulico! Jaz nisem bil vaje prikloniti se vsakemu, ki me je srečal. Gospod profesor pa me je učil drugače molitvice: moral sem se pripogniti slehernemu mladeniču, kateri me je srečal. To je bilo krivo, da je moja streha hudo terpela. V kratkem času se je zibala, kakor se guga drevo, ki so ga omajali serbopeti mladi pastirji. Poleg tega pa je gospod profesor zmerom tobak nosil in tlačil v svoje kopito (nos), zato se njegovi perstje niso mogli ponašati s posebno snažnostjo. Ni torej čuda, ker sem jaz to nečistost moral nositi na svojej strehi.

„A vse to mučenje ni bilo nič v primeri s tem, kar sem moral terpeti v učilnici. Dijaci so se mi posmehovali, jaz sem bil tarča njih preširnih otipov. Ni po pravem imeni me niso klicali, temuč zdevali so mi taka imena, da je sram me naštetih jih.

„Razvetranec.“ — rekel mi je nekega dne eden dijakov, — no, pa to je bila psovka — poštena, porodila se je bila v možganih prvemu „premijantu“.

„Drugi nadarjenec me je pokerstil za „burovža“, tretji za „suho južino“, neki nemarnež pa, ki je sedel v oslovskej klopi, zdel mi je, da sem „kantorjev pinčelj“.

„Ko sem tiho čepel na klinu med tem, ko je profesor učil, metal so mi nemirnejši dijaci svalke pod nos, a jaz se nisem smel ni ganiti, ni žugniti nisem upal se, kajti gospod profesor je učil. In kaj še? — teh hudob-

nih ptičev eden mi je o nekej priliki v obraz vergel svalke, ki je bil oslinil ga, zato da je prijel se mi ga; moral sem to sramotno znamenje s seboj nesti čez ulico domu. Nekega dne je gospod profesor šel iz učilnice; izmenjeni dijaci so jeli metati va-me velike papirnate svalke, knjige, črnilnike, čapke, da sem se tresel na klinu — kakor merzličen; ker pa nisem mogel več terpeti, ne več braniti se njih razposajenosti, padel sem raz klin in sterkolil se dijakom prav k nogam. Drugi nadarjenec me je bercnil, da sem odletel tija k učilniškej leci: vsi dijaci so se divje zasmijali. A vstal je tisti lenuh, ki je sedel v zadnjem klopi, dvignil me s tal in krohotnil: „„Dejte, to je kantorjev razum!““

„Po tem sramočenju je vstalo peklensko hehetanje; lenuh me je zopet obesil na klin. Sreča, da je profesor precej zopet bil prišel nazaj v učilnico ter vstavil to hudobijo. Ko bi ga še nekoliko trenotkov ne bilo nazaj, morda bi mi bili poterli vsa rebresa.

„Največi gorje pak mi je bilo to, ker sem moral z dijaci vred poslušati učečega profesorja, pa ga nisem umel prav nič.

„Ko sem bil s profesorjevo glavo vred prišel domu: zagledal je in izpoznal gospod profesor, kako sem bil zdelan. Obračal me je na vse strani, jaz pa mu nisem tajil, da se tako ne sme več dolgo časa goditi mi pri njem. Videl je moje poterte ude, videl pomencana uha, slišal moje kratko dihanje — s kratka: moje nevarne, smertne bolezni ura se je bližala.

„In premišljal je gospod profesor, kaj bi bilo najugodnejše, da bi učinil z menoj; dolgo časa je posvetoval se o tem se svojo gospo in sè svojo glavo.

„Nu, kaj bi — učinil! — dejal sem profesorju. Pojdem k očetu in razodenem se mu: oče, pregrešil sem se, hudo pregrešil, zato ker sem te bil zapustil ali prizanesi mi!

„Moj nasvet je bil dober: še tistega dne precej me je gospoda profesorja služnica zanesla k očetu.

„Najinega radostnega snitka ne bi lahko popisal. Zgrudil sem se očetu pred nogi in neznanski bridko jel jokati. Oče je napel ves svoj um, da bi me izpoznal, kateri sem njegovih preljubih sinov; težko me je izpoznal.

„Ljubi sin, sin moj!“ — javdal je oča, „„kaj se je godilo s teboj?! — o kakov si?!““ —

„Ali njegovo jadovanje ni nič pomaglo. Torej je sklical vse svoje služnike in rekel jim: „„Gledite, to je moj sin, pomozite mu, da zopet okreva, zato da bode zopet vreden svojega očeta!““

„Služabniki so resnično pomogli mi, da sem ozdravel. Zopet sem bil tak, kakoršen sem bil. Ali jedva je bilo minolo pol ure, zopet sem moral zapustiti očin dom, ker gospoda profesorja služnica je bila prišla po me. Oče ni slišal mojega joka, nisem se mu smilil. „„Zopet si zdrav,““ — dejal je, „„tedaj idi in bodi pošten. Doma ni več prostora za-te!““

„Moj oča je bil dobra duša, ali bil je tudi najhujši samoglavc, če si je kaj v glavo vtepel kedaj. Za tega del je brezivspesno bilo moje jadovanje, ko sem mu zagotavljal, da bi se z vsem svojim terpenjem vred rad zaupal njegovemu sercu. Vse prošnje so bile neizdatne: zopet sem moral verniti se k gospodu profesorju.

„Gospod profesor je sicer ogledaval me jako zaljubljen, čudil se mi je in v zerkali gledal me na glavi, jaz pa sem tudi pomiril se, ker sem prestvarjen. Ali ko drugega dne z glavo gospoda profesorja vred pridem v učilnico, jeli so se mi dijaci glasno in divje smijati tako, da me je minila vsa volja, da bi še dalje služil gospoda profesorja. Kar sem v njegovej službi sterpel, — vse to

mi je pred oči stopilo tako živo, da sem se zbal in hudo bal, da kaj takega ne bi mogel več sterpeti novič.

„Drugega dne po tem je bilo to, ko sem z glavo gospoda profesorja vred šel k brivcu, da bi bil obril gospoda profesorja. A mnogo ljudi je bilo v brivnici, zato je gospod profesor moral čakati, da na-nj pride versta.

„V tem me je bil k mojim drugim tovarišem obesil na kljuko, kjer smo drug drugemu tožili vsak svojo osodo. Visel je na svojej kljuki tudi neki drug tovariš; ta je ponudil mi: „Brate, premeniva glavi!“

„Dobro, to pa to! — poterdim jaz. Menil sem skrivoma: hujše mi ne more biti nikoli nikjer na tem božjem sveti, gotovo ne hujše, nego mi je pri gospodu profesorji.

„Pa resnično! Mojega tovariša gospodu je brivec brado bil sgolil popreje, nego gospodu profesorju. Tovariševemu gospodu je bil najin sklep jako po godu.

„Vzel je torej gospoda profesorja klobuk, „respective“ mene — a jaz sem fjakerkju plesal po glavi.

„Kako se mi je godilo pri njem — to bode na versti v četertem oddelku.

(Konec prihodnjič.)

Kmet in pesništvo.

(Spisal. Ivan Tavčar.)

Ali mi ne bodeš zameril, dragi bralec! da se prederznem v revnih kočah, kjer tolikokrat pomanjkuje vsakdanjega kruha, kjer pretoči se toliko solz in preterpi tolikanj britkosti, kjer dela se v potu od jutra do večera in kamor tako redko zajde veselje, da se toraj prederznem v istih revnih krajih o pesništvu in o pesmah govoriti? — Kmet in pa pesništvo — zares je težavno to dvojje v dobrodejno zvezo pripraviti, a potrebno je vendar.

Naše želje so, da se slovenski rod zmiraj bolj olika, da se blažene vednosti vsaj plitvo razširijo tudi med kmečkim ljudstvom. Zatoraj pa ne sme tudi pesništvo izostati in naše misli so, da naj se to prej kot mogoče k veljavnosti pripravi. Pesmi imajo za vsacega človeka pomen! Bodi si v žalosti, bodi si v veselji, povsod stri pesmica dobro, polajša to in povzdigne uno. Ko je David delal pokoro, pel je in si s tem tako ohladil kesočo dušo in ko je vesel plesal pred skrinjo miru in sprave ter se radostil milosti Jehova — pel je tudi in si ubiral strune na harpi.

Ali najpoprej nam je govoriti o tem, kakšno pesništvo bi pač prostemu ljudstvu najbolj ugajalo. Slaba pesem popači, ter pokvari dostikrat, kar se je lepega vpeljalo in vterdilo leta poprej. Umazano pesništvo ima na sebi veliko nesreč, ki so prišle nad to boro zemljo in da je terpela Francoska toliko, zadolžili so večidel le njeni satanični mazači, ki so izkuhali v svojih pretvezenih možganih premnogo nesramnosti, ter z njimi ljudstvo okužili.

Pri nas pa naj bi se vpeljale le tiste pesmice, ki se radujejo nedolžno nad naravo in njeno krasoto, katere hvalijo zmerno, čisto a ne fanatično življenje.

Naj bi se toraj skerbalo, da zagledajo takih naravnih pesnikov dela ali po družbi sv. Mohora ali pa po kaki drugi poti beli dan. Da pa imamo Slovenci enacih del je znano. K temu ni treba previsoke zmožnosti, ampak le ljubezni do domovine in pa do nature.

Čemu vendar to? vpraša marsikdo in na prvi pogled je tako vprašanje opravičeno. Ali pogledjmo bolj globoko! Ako hoče zdravnik zaceliti rano, ogleda si jo poprej prav skerbno in še le zatem določi, katero olje da naj se vlije v njo. Ali je naše življenje po kmetih brez vsakoršne rane? Kdor bolj natanko opazuje njegove razmere, mora si milovaje obstati, da mu ni vse po godu.

Pred vsem se radostna zavest, da smo Slovenci revni a sami svoji, ki ne potrebujemo ptujih podpor, ni še pripravila na verh. Priča temu je toliko popačenih županov, kateri se dan za dnevom delajo smešne s svojo nemščino, brez števila nespametnih srenjskih svetovalcev, ki točijo solze v enomer, da se iztrebuje počasi tista mervica nemščine iz naših ljudskih šol, katera je poprej morila mlade možgane, ter vzela otrokom še tisto malo pamet, katero so prinesli v šolo s seboj. Dokler pa ne postane Slovenec ponosen, da se je rodil v okajeni koči in ne v zlato bleščeči palači, ne pride med narod tudi pravo blagostanje ne.

Katero olje pa je zdravilo tej rani? Pesništvo v priprostem narodnem duhu.

Žarovita a vendar priprosta čutila do revne domačije, katere se tolikokrat opevajo, šle bi kakor pridejo iz serca zopet do serca. Gotovo bi potem prešinila slovenskega kmeta domovinska misel, ter bi ga toliko ogrela, da bi mu ne izginila iz spomina nikdar. Premnogo pripomore k domovinski ljubezni krasota domačih krajev. Ali naše ljudstvo se je prenasitilo svoje deželice, in lepota njena mu ne gre več k sercu kot nekdanj našim prednikom, ki so se naselili, prišedši iz Rusije med to na prvi pogled tako pustotno gričevje. Naj se mu toraj podajo pesmice, v katerih izrazuje se umljivo in mično veselje nad naravo in njeno krasoto. Ta nedolžna radost nedolžnih duš poprime se kmalo tudi našega kmeta, da je srečen nad svojimi veličastnimi griči, kipečimi vodami in zelenimi gozdi. Kmalo priljubi se mu rojstni kraj, da ločil bi se le s kervavečim srcem od njega. Oveseli se mu duša potem nad vsakim drevesom, ki daje njemu senco po trudapolnem delu, raduje se solca in modrega neba, za katerih lepoto poprej še očesa ni imel, da! vsaka najmanjša cvetka postane mu draga, potem ko je bral njeno čast v priljudnih pesmah. Recimo na kratko, odperl se bode našemu ljudstvu isti vir tolažila, ki teče človeku iz nature in katerega se ta večkrat toliko časa ne zave, da ne verže ga val življenja; ali v severne večne snegove, ali pa med izžgana afrikanska peščovja. Oj ko bi pač marsikdo izmed nas bral čutila, ki obdajajo hvalležno dušo popotnikovo, kader ga je pripeljala osoda v širni puščavi žejnega in oprasenega do tratice, kjer šumi iz vročih tla hladan studenec! Pač bi z drugačim srcem zerl na domače travnike in njih pisano cvetje, pač bi ga objela srečna slast pri vsakem požiru iz vrelcev, katere mu ponuja natora v domovini pri vsakem koraku. Toliko bi vzročili opomini, ter kazanje na natorin kras!

Cloveško serce je po natori tako, da išče si čestokrat tolažbe v dnevih pretečenih. Ako se mu otemni pred pogledom prihodnost, oberne pa oko na preteklo in sijajna bleščoba tega, podeli mu moči in poguma, da verže se serčno v temno življenje, ker upa, da, premagavši nezgode nekdanje, premaga tudi prihodnje bolesi.

(Konec prihodnjič.)

Smešnice.

* Katehet vpraša v šoli nekega fantiča: „Kaj si zaslužil za svoje grehe?“ — „Gospod katehet“, odgovori deček nevoljen, „jaz nočem nič za nje!“

* Majhen človeček ne more na vratih pozvoniti, ker vervi ne doseže. Prosi torej mimogredočega večega gospoda, naj mu on pozvoniti pomaga. Gospod sicer to malo službo izpolni, pa vendar nevoljno pristavi: „Jaz bi rad vedel, zakaj so taki ljudje na svetu, kakor ste vi?“ — „Zato da jim taki ljudje, kakor ste vi, poslušajo!“ odreže se mali.

* V neki šoli je učitelj vprašal: Povej mi, France, koliko je imel egiptovski Jožef bratov? — France: Imel jih je šest. — Učitelj: kako to? — France: Imel je namreč enega pravega brata in deset polbratov ali pet celih, torej vseh vkup jih je imel šest.

Zastavice.

31. Kako more človek obogateti?
32. Koliko jajec moreš natešče snesti?
33. Kje se največ lesic snide?
34. Kedaj je najboljšo sam biti?

Uganjka zastavic v 11. listu:

29. Tisti, ki svoj klobuk še ni plačal.
30. Lazar v sv. pismu.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Proti dunajskim strelcem, ki so romali k zaveznemu streljanju v tarčo do Hannovera na Nemškem, se povzdiguje oestro vladni listi Ogerski bajé, da so tam pri svečanosti imeli veleizdajne govore. Pa tudi nekteri pruski časniki jih zasmehujejo, posebno govor njih voditelja dr. Kopp-a.

Na Ogerskem niso še vse volitve končane. Po dosedajnih izvoljenih soditi, vladna ali Deakova stranka ne bode mnogo bolje stala kakor v prejšnjem zboru, njeno veselje o ugodnem izidu volitev bilo je toraj prenačeno.

Hervaski zbor zboruje sedaj marljivo, odkar je 16 unionistov pod vodstvom barona Prandau-a pridružilo se narodnej stranki in odkar so zapustili virilisti ali magjaronški magnati zbor.

Zunanje države. Nemško cesarstvo, bolje gospod državni kancelar Bismark, je čedalje bolj navskriž s sv. očetom papežem Pijem in s svojimi katoličani. Sklep, da duhovni red jezuitov ne sme več imeti samostanov v nemškem cesarstvu je dobil cesarsko poterdilo.

Naš nadvojvoda Viljem kteri je potoval na Rusko k carskem dvoru, je bil s posebnim odlikovanjem in iskrenostjo sprejet. Njemu na čast napravljajo velikanske vojaške vaje na suhem in po morju.

V francoski narodni skupščini je bil 17. t. m. posvèt o davkih. Vlada terja 200 milijonov novih davkov za ukrepanje vojske. Kraljevci in sovražniki republike so bili proti temu rekši, da zadostuje 135 milijonov. Ali stari Thiers jih je ostro zavernil, očitaje jim lehkorniselnost, ter je rekel,

da mu mora zbornica zaupanje izkazati, sicer ne more dobiti posojila od evropskega kredita. Nij dvomiti, da se bode kraljevčarska desnica udala, tembolj ker je Thiers naravnost svoje prepričanje izrekel, da bi bilo njegovo odstopanje osodopolno za Francosko.

Na Španjskem naraščajo politične homatije čedalje bolj, in kralj Amadeo, sin italijanskega kralja Viktor Emanuel, bode moral prej ko ne kmalo zapustiti španjski prestolj. 19. dne t. m. se je prigodila v Madridu grozovita dogodba. Ko se kralj s kraljico proti večeru domu pelja, strelji petero zarotnikov na kraljevsko kočijo. K sreči niso nikogar zadeli. Dva teh hudodelnikov so precej zasačili, eden je bil braneč se umorjen, dva sta pa pobegnila.

Slovenskim pisateljem in prijateljem slovenskega slovstva!

Da bi slovenski pisatelji imeli duševno središče, katero bi jim dajalo priliko o raznih pisateljskih zadevah se sporazumevati, (posebno primerno deliti delo med delalce) in da bi o pravem času podeljene podpore na slovstvenem polji že delajoče zmožne moči vzdrževale in krepcale pa tudi novih pridobivale, se je ustanovilo slov. pisateljsko društvo. Vspešnega delovanja se je pa od njega le nadjati, ako se obilno število posebno podpornih udov v njem zbere. Mecenatov slovenskih ni; tedaj mora ves narod prevzeti pokroviteljstvo pisateljskega društva.

Zato se vabijo vsi slovenski pisatelji in vsi rodoljubi, kterim je mar za razcvet slovenskega slovstva, naj pristopijo v obilnem številu mlademu društvu. Doneske in oglase sprejemajo gg. poverjeniki in pa g. denarničar.

Ljubljana, 10. julija 1872.

Odbor „društva slovenskih pisateljev“:
Day. Trstenjak, predsednik; **Dr. Razlag R.**, podpredsednik; **M. Pleteršnik**, tajnik; **Dr. Vošnjak J.**, denarničar; **Fr. Erjavec**, **J. Jurčič**, **J. Noll**, **J. Ogrinec**, **Dr. V. Zarnik**, odborniki.

Poverjenišstvo za pisateljsko društvo so blagovolili prevzeti gg. prof. Dr. Krek, v Gradcu; F. Kapus, v Celji; Fr. Rapoc, v Mariboru; Dr. Gregorič A., v Ptuj; L. Einspieler, v Celovcu; Dr. Mencinger, v Kranji; K. Žark, na Krškem; Fr. Hren, v Begnjah; prof. Fr. Erjavec, v Gorici; prof. Jesenko, v Terstu.

Samo podčrtani živé se domes. 22/10.1906
19-4 = 15 jih je +

Kurzi na Dunaji 20. julija 1872.

Kreditne akcije	gld. 327.50	Nadavek na srebro	gld. 107.—
Národno posojilo	„ 64.20	Napoleondori	„ 8.88

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica	gld. 6.50	— rež	gld. 3.60	— ječmen	gld. 3.29	— oves
	gld. 2.—	— ajda	gld. 4.80	— tursica	gld. 4.70.	

Listnica.

Besednikova. Zastale naročnine naj se nam blagovolé kmalo poslati, da nam ne bo treba dotične gg. naročnike posamezno na njih dolg opomniti.